

УДК 338.48

JEL classification: L83, H54, R58, G38, M21

[https://doi.org/10.31891/dsim-2026-15\(12\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2026-15(12))

ІНТЕГРОВАНІЙ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА У СФЕРІ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ НА ЗАСАДАХ ПАРТНЕРСТВА ДЕРЖАВИ, ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД І ПРИВАТНОГО СЕКТОРУ

ЦВІГУН Юрій

аспірант,

Хмельницький національний університет,

<https://orcid.org/0009-0003-9157-2273>

e-mail: cvigun Yuriy@gmail.com

У статті досліджено теоретико-методичні та прикладні засади формування фінансово-економічного механізму розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму в умовах післявоєнного відновлення України. Обґрунтовано актуальність удосконалення фінансового забезпечення підприємницької діяльності на основі інтеграції ресурсів держави, територіальних громад, приватного сектору та міжнародних партнерів. Метою дослідження є розроблення інтегрованого фінансово-економічного механізму розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму на засадах партнерської взаємодії суб'єктів публічного і приватного секторів.

У процесі дослідження використано системний підхід, методи наукового узагальнення, структурно-функціонального аналізу, порівняння, систематизації та графічного моделювання.

Розроблено авторське трактування фінансово-економічного механізму розвитку підприємництва, визначено його принципи, функції та структурні складові. Систематизовано сучасні фінансово-економічні інструменти стимулювання розвитку підприємництва та обґрунтовано напрями їх удосконалення шляхом комплексного використання місцевих програм розвитку, грантового фінансування, компенсації кредитів, мікрокредитування, туристичних ваучерів, податкових стимулів, венчурного фінансування, краудфандингу та цифрових платформ. Запропоновано авторську модель партнерської взаємодії держави, територіальних громад, приватного сектору, університетів, громадських організацій, міжнародних донорів і туристичних асоціацій як інституційної основи реалізації фінансово-економічного механізму. Визначено очікувані економічні, соціальні, інституційні та екологічні результати його впровадження.

Наукова новизна дослідження полягає у розробленні інтегрованого фінансово-економічного механізму розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму, який, на відміну від існуючих підходів, поєднує фінансові інструменти державної підтримки, місцевого самоврядування, приватних інвестицій та партнерської взаємодії суб'єктів публічного і приватного секторів на принципах сталого розвитку, смарт-спеціалізації та післявоєнного відновлення територій.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованого механізму органами державної влади, органами місцевого самоврядування, територіальними громадами, суб'єктами туристичного підприємництва та профільними громадськими організаціями під час розроблення стратегій розвитку туризму, програм підтримки підприємництва та проєктів післявоєнного відновлення сільських територій.

Ключові слова: сільський зелений туризм; підприємництво; фінансово-економічний механізм; партнерство; територіальні громади; державна підтримка; фінансові інструменти; смарт-спеціалізація; післявоєнне відновлення; сталий розвиток.

INTEGRATED FINANCIAL AND ECONOMIC MECHANISM FOR ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT IN RURAL GREEN TOURISM BASED ON PARTNERSHIP BETWEEN THE STATE, TERRITORIAL COMMUNITIES, AND THE PRIVATE SECTOR

TSVIHUN Yuriy

Khmelnytskyi National University

The article investigates the theoretical, methodological and applied foundations of the financial and economic mechanism for entrepreneurship development in rural green tourism under the conditions of Ukraine's post-war recovery. The relevance of improving financial support for entrepreneurial activity through the integration of resources of the state, territorial communities, the private sector and international partners is substantiated. The purpose of the study is to develop an integrated financial and economic mechanism for entrepreneurship development in rural green tourism based on partnership between public and private sector stakeholders.

The research applies a systems approach, methods of scientific generalization, structural and functional analysis, comparison, systematization and graphical modelling.

The study develops the author's interpretation of the financial and economic mechanism for entrepreneurship development, identifies its principles, functions and structural components. Modern financial and economic instruments for stimulating entrepreneurship are systematized, and directions for their improvement are substantiated through the integrated use of local development programmes, grant funding, interest rate compensation, microcredit schemes, tourism vouchers, tax incentives, venture financing, crowdfunding and digital platforms. An author's partnership model involving the state, territorial communities, the private sector, universities, non-governmental organizations, international donors and tourism associations is proposed as the institutional basis for implementing the financial and economic mechanism. Expected economic, social, institutional and environmental effects of the proposed mechanism are identified.

The scientific novelty of the study lies in the development of an integrated financial and economic mechanism for entrepreneurship development in rural green tourism which, unlike existing approaches, combines state support instruments, local government resources, private investment and partnership interaction between public and private sector stakeholders based on the principles of sustainable development, smart specialization and post-war territorial recovery.

The practical significance of the research consists in the possibility of applying the proposed mechanism by public authorities, local governments, territorial communities, tourism enterprises and professional organizations while developing tourism strategies, entrepreneurship support programmes and post-war rural development projects.

Keywords: rural green tourism; entrepreneurship; financial and economic mechanism; partnership; territorial communities; state support; financial instruments; smart specialization; post-war recovery; sustainable development.

Стаття надійшла до редакції / Received 27.06.2026
Прийнята до друку / Accepted 04.08.2026
Опубліковано / Published 27.08.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

© ЦВІГУН Юрій

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У сучасних умовах післявоєнного відновлення України особливого значення набуває формування ефективних механізмів розвитку підприємництва, здатних забезпечити економічну активізацію сільських територій, диверсифікацію джерел доходів населення, створення нових робочих місць та підвищення конкурентоспроможності місцевої економіки. Одним із найбільш перспективних напрямів такого розвитку є сільський зелений туризм, який поєднує підприємницьку діяльність із раціональним використанням природно-ресурсного, культурно-історичного та соціального потенціалу територіальних громад. Сільський зелений туризм дедалі більше розглядається не лише як вид туристичної діяльності, а як комплексний інструмент сталого розвитку територій, що забезпечує мультиплікативний ефект для суміжних галузей економіки: сільського господарства, транспорту, торгівлі, громадського харчування, народних художніх промислів, креативних індустрій та сфери послуг. Його розвиток сприяє збереженню культурної спадщини, підвищенню туристичної привабливості громад, зміцненню місцевих бюджетів та формуванню позитивного інвестиційного іміджу регіонів.

Водночас сучасний стан фінансового забезпечення підприємництва у сфері сільського зеленого туризму характеризується недостатньою ефективністю існуючих механізмів підтримки. Фрагментарність державних програм, обмеженість фінансових ресурсів місцевих бюджетів, недостатня доступність банківського кредитування для малого бізнесу, низький рівень використання грантових можливостей та міжнародної технічної допомоги стримують розвиток підприємницьких ініціатив у сільській місцевості.

У країнах Європейського Союзу (ЄС) розвиток сільського туризму дедалі більше ґрунтується на інтегрованих моделях партнерства, які поєднують ресурси держави, місцевого самоврядування, приватного сектору та громадянського суспільства. Реалізація підходу LEADER (Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale – взаємозв'язок між заходами розвитку сільської економіки), місцевого розвитку, орієнтованого на громаду (Community-Led Local Development, CLLD), та смарт-спеціалізації (Smart Specialisation) підтверджує ефективність комплексного використання фінансових, організаційних та інституційних механізмів підтримки підприємництва [13, 14]. Для України, особливо в умовах післявоєнної трансформації економіки, актуальним є формування сучасного фінансово-економічного механізму розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму, заснованого на партнерській взаємодії держави, територіальних громад і приватного сектору, що забезпечить синергію фінансових ресурсів, підвищить ефективність їх використання та створить передумови для сталого соціально-економічного розвитку сільських територій.

Методологічну основу дослідження становлять системний і структурно-функціональний підходи. Для узагальнення наукових позицій використано методи аналізу, синтезу та наукової абстракції; для упорядкування фінансово-економічних інструментів – метод систематизації; для визначення функцій учасників партнерства – суб'єктно-функціональний аналіз; для побудови структури механізму та партнерської моделі – метод концептуального моделювання.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму, його фінансово-економічного забезпечення та формування партнерських моделей розвитку останніми роками перебуває у центрі уваги як українських, так і зарубіжних науковців. Водночас комплексний аналіз наукових праць дозволяє виокремити три основні напрями досліджень.

Перший напрям охоплює дослідження теоретико-методичних засад розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму. Серед українських учених вагомий внесок у розроблення цієї проблематики здійснили І. Журба, І. Тишук, Л. Мармуль, Л. Леваєва, В. Яровий, які досліджують питання розвитку підприємництва, регенераційного та ціннісно-орієнтованого підходів, стратегічних пріоритетів розвитку сільського зеленого туризму, диверсифікації сільської економіки та управління туристичною діяльністю [11,

12]. Серед зарубіжних дослідників вагомими є праці П. Розаліні, К. Дюпре, Ї. Ван, С. Пріатмоко, Д. Д. Утамі, В. Дхеванто та Ю. Д. Лестарі, у яких сільський туризм розглядається як чинник розвитку підприємництва, диверсифікації доходів населення, підвищення конкурентоспроможності сільських територій та забезпечення їх сталого розвитку [1-4].

Другий напрям присвячений фінансово-економічному стимулюванню підприємництва [5, 6, 11]. Вітчизняні дослідники Л. Мармоль, Л. Леваєва, В. Яровий обґрунтовують механізми державної підтримки туристичних підприємств, фінансові стимули та економічні інструменти розвитку підприємництва у сільській місцевості [6]. Зарубіжні науковці А. Маданагулі, П. Каур, А. Маццоліні, А. Дгір розглядають інноваційні фінансові екосистеми, цифровізацію та інвестиційні механізми розвитку сільського туризму, тоді як В. Огородник і Р. Фінгер доводять перспективність агротуризму як інструменту диверсифікації діяльності фермерських господарств і розвитку регіональної економіки [4].

Третій напрям об'єднує дослідження партнерських моделей розвитку сільських територій [7-10, 13, 14]. У сучасних наукових працях значна увага приділяється розвитку державно-приватного партнерства, туристичних кластерів, міжмуніципального співробітництва, реалізації підходів LEADER, місцевого розвитку, орієнтованого на громаду (Community-Led Local Development, CLLD), та смарт-спеціалізації (Smart Specialisation). Вагомий внесок у дослідження цих питань зробили Х. Лейте, Е. Бінотто, А. К. М. Паділья, П. Хукель, С. Зенг, Я. Лі, Ч. Чжан, С. Ян, Е. Мазіляуске, які обґрунтовують необхідність інтеграції ресурсів держави, місцевих громад, бізнесу та громадянського суспільства для забезпечення сталого розвитку туристичних територій [5-9, 13, 14].

Разом із тим аналіз сучасних наукових публікацій свідчить, що більшість досліджень присвячена окремим аспектам розвитку підприємництва, фінансового забезпечення або партнерської взаємодії. Недостатньо дослідженими залишаються питання розроблення інтегрованого фінансово-економічного механізму розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму, який поєднував би фінансові інструменти державної підтримки, ресурси територіальних громад, приватні інвестиції та партнерську взаємодію суб'єктів публічного і приватного секторів в умовах післявоєнного відновлення України. Саме ця наукова прогалина зумовила вибір теми, мету та логіку проведеного дослідження.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Попри значний науковий доробок, більшість існуючих досліджень розглядають фінансові механізми підтримки підприємництва, розвиток сільського зеленого туризму та партнерські моделі переважно як самостійні напрями досліджень. Недостатньо розробленими залишаються питання їх комплексної інтеграції в єдиний фінансово-економічний механізм розвитку підприємництва, який би забезпечував узгоджену взаємодію держави, територіальних громад і приватного сектору в умовах післявоєнного відновлення України. Практично відсутні комплексні моделі, що поєднують фінансові інструменти, інституційні механізми партнерства, стратегічне планування та систему управління підприємницьким розвитком на місцевому рівні. Саме ця наукова прогалина визначає актуальність і спрямованість проведеного дослідження.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є розроблення фінансово-економічного механізму розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму на засадах партнерства держави, територіальних громад і приватного сектору, який забезпечить консолідацію фінансових ресурсів, підвищення інвестиційної активності та сталий розвиток сільських територій в умовах післявоєнного відновлення України. Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання дослідження: проаналізувати сучасні наукові підходи до фінансово-економічного забезпечення розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму; систематизувати існуючі фінансові інструменти державної, муніципальної, приватної та міжнародної підтримки підприємницької діяльності; обґрунтувати концептуальну модель партнерської взаємодії держави, територіальних громад і приватного сектору як основи ефективного фінансового забезпечення розвитку підприємництва; розробити авторський фінансово-економічний механізм розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму, визначити його структурні елементи, інструменти реалізації та очікувані соціально-економічні результати.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Ефективний розвиток підприємництва у сфері сільського зеленого туризму в сучасних умовах потребує формування цілісного фінансово-економічного механізму, який забезпечує узгоджену взаємодію фінансових, організаційних, інституційних та управлінських інструментів, спрямованих на стимулювання підприємницької активності, підвищення інвестиційної привабливості територій і забезпечення сталого розвитку сільських громад [5, 11].

На відміну від традиційного підходу, який переважно зосереджується на окремих фінансових інструментах підтримки підприємництва, сучасний фінансово-економічний механізм повинен функціонувати як інтегрована система, що поєднує державну політику, фінансові ресурси територіальних громад,

можливості приватного сектору, міжнародну технічну допомогу та інноваційні цифрові інструменти управління [5, 13, 14].

У межах проведеного дослідження фінансово-економічний механізм розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму пропонується розглядати як систему взаємопов'язаних економічних, фінансових, організаційних, інституційних та управлінських інструментів, що забезпечують мобілізацію, розподіл і ефективне використання фінансових ресурсів на засадах партнерства держави, територіальних громад, приватного сектору та міжнародних інституцій з метою забезпечення сталого розвитку підприємництва і підвищення конкурентоспроможності сільських територій.

Такий підхід дозволяє перейти від фрагментарного фінансування окремих проєктів до системного управління розвитком підприємництва, орієнтованого на довгостроковий соціально-економічний ефект. Основу функціонування запропонованого механізму формує система взаємопов'язаних принципів, які визначають його зміст та напрями реалізації.

До ключових принципів функціонування механізму доцільно віднести системність, що передбачає взаємозв'язок усіх елементів фінансового забезпечення розвитку підприємництва, а також партнерство, яке забезпечує консолідацію ресурсів держави, територіальних громад, бізнесу та громадянського суспільства. Іншими важливими чинниками є цільова спрямованість, орієнтована на досягнення конкретних соціально-економічних результатів та фінансова диверсифікація, яка забезпечує використання різних джерел фінансування. Окремо варто виділити знакові принципи, зокрема інноваційність, що передбачає використання сучасних цифрових технологій, фінансових платформ та інструментів Smart Specialisation, прозорість і підзвітність використання фінансових ресурсів, а також сталий розвиток, який забезпечує збалансованість економічних, соціальних та екологічних інтересів.

Практична реалізація зазначених принципів здійснюється через систему функцій фінансово-економічного механізму. Основними функціями механізму є по-перше, мобілізація фінансових ресурсів та інвестиційне стимулювання підприємництва; по-друге, координація взаємодії суб'єктів партнерства і фінансове забезпечення реалізації туристичних проєктів; по-третє, інформаційно-консультаційна підтримка підприємств та управління ризиками; по-четверте, моніторинг ефективності використання фінансових ресурсів і найголовніше забезпечення сталого розвитку територіальних громад. Комплексне виконання зазначених функцій забезпечує формування сприятливого підприємницького середовища, підвищення інвестиційної активності та конкурентоспроможності суб'єктів господарювання у сфері сільського зеленого туризму.

Фінансово-економічний механізм розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму являє собою комплекс взаємопов'язаних складових, функціонування яких забезпечує цілісність системи фінансового, організаційного та управлінського забезпечення розвитку галузі. До його структури входять нормативно-правове, фінансове, інституційне, інформаційно-аналітичне, інвестиційне та цифрове забезпечення, які у сукупності формують єдину систему реалізації державної політики та стимулювання підприємницької діяльності. Взаємоузгоджене функціонування зазначених складових створює передумови для ефективної мобілізації ресурсів, розвитку партнерської взаємодії та забезпечення сталого розвитку сільського зеленого туризму [5, 6, 11].

Їх інтеграція формує єдиний механізм розвитку підприємництва, здатний забезпечити ефективне використання внутрішніх і зовнішніх фінансових ресурсів та адаптацію підприємницької діяльності до сучасних викликів розвитку сільських територій. Водночас практична реалізація кожної зі складових механізму потребує застосування відповідного комплексу фінансово-економічних інструментів, які відрізняються за джерелами фінансування, механізмами реалізації та очікуваними результатами. З метою їх систематизації сформовано систему фінансово-економічних інструментів стимулювання розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму (табл. 1).

Узагальнення представлених фінансово-економічних інструментів свідчить, що жоден із них окремо не здатний забезпечити сталий розвиток підприємництва у сфері сільського зеленого туризму. Максимальна ефективність досягається лише за умови їх інтегрованого використання в межах єдиного фінансово-економічного механізму, який поєднує нормативно-правове регулювання, фінансове забезпечення, інституційну взаємодію, інвестиційну активність, інформаційно-аналітичний супровід та цифрові інструменти управління. Саме така взаємодія створює передумови для формування стійкої підприємницької екосистеми на рівні територіальних громад. Характерні особливості структури фінансово-економічного механізму розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму зображено на рисунку 1

Рис. 1 відображає авторське бачення структури фінансово-економічного механізму розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму, що ґрунтується на взаємодії шести взаємопов'язаних складових. Кожна з них виконує самостійну функцію, однак лише їх комплексне функціонування забезпечує ефективну реалізацію державної політики підтримки підприємництва та формування сприятливого середовища для сталого розвитку сільських територій.

Нормативно-правова складова формує правові засади функціонування суб'єктів підприємництва, визначає механізми державної підтримки, регулює питання використання природних ресурсів, інвестиційної діяльності, державно-приватного партнерства та реалізації програм розвитку сільського зеленого туризму.

Таблиця 1

Система фінансово-економічних інструментів стимулювання розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму

Інструмент	Джерело фінансування	Механізм реалізації	Очікуваний ефект
Державні програми підтримки підприємництва	Державний бюджет України	Конкурсне фінансування, компенсація витрат, субсидії	Створення нових суб'єктів підприємництва
Місцеві програми розвитку туризму	Місцеві бюджети, бюджети громад	Співфінансування проєктів, розвиток інфраструктури	Активізація розвитку територіальних громад
Грантові програми	ЄС, міжнародні донори, міжнародні організації	Конкурсні гранти, технічна допомога	Реалізація інноваційних туристичних проєктів
Банківське кредитування	Банківські установи	Пільгові кредити, кредитні гарантії	Розширення підприємницької діяльності
Приватні інвестиції	Власний капітал, інвестори	Інвестиційні проєкти, партнерські угоди	Модернізація туристичної інфраструктури
Державно-приватне партнерство	Державний і приватний капітал	Спільне фінансування туристичних об'єктів	Зростання інвестиційної привабливості
Кластерні моделі розвитку	Учасники туристичного кластера	Спільні проєкти, маркетинг, просування	Підвищення конкурентоспроможності території
Цифрові фінансові інструменти	Фінтех-платформи, цифрові сервіси	Краудфандинг, електронні платформи, цифрові платежі	Диверсифікація джерел фінансування

Джерело: авторська систематизація.

Рис. 1 Структура фінансово-економічного механізму розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму
 Джерело: авторська розробка.

Фінансова складова забезпечує формування та мобілізацію фінансових ресурсів із різних джерел, включаючи кошти державного і місцевих бюджетів, грантові програми, кредитні ресурси, приватні інвестиції та міжнародну технічну допомогу. Її основною функцією є створення фінансових передумов для започаткування, розвитку та модернізації підприємницької діяльності.

Інституційна складова передбачає координацію діяльності органів державної влади, територіальних громад, суб'єктів підприємництва, громадських організацій, закладів вищої освіти, туристичних асоціацій та міжнародних партнерів. Саме вона забезпечує узгодження інтересів усіх учасників, розвиток партнерських відносин і формування туристичних кластерів.

Інформаційно-аналітична складова спрямована на забезпечення суб'єктів підприємництва актуальною інформацією щодо програм фінансової підтримки, інвестиційних можливостей, стану туристичного ринку, статистичних показників та сучасних тенденцій розвитку сільського зеленого туризму. Її важливою функцією є інформаційний супровід прийняття управлінських рішень.

Інвестиційна складова забезпечує залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій, розвиток інноваційних проєктів, модернізацію туристичної інфраструктури та підвищення конкурентоспроможності підприємницьких структур. Особливого значення вона набуває в умовах післявоєнного відновлення сільських територій, коли потреба в капіталовкладеннях істотно зростає.

Цифрова складова орієнтована на впровадження сучасних цифрових технологій, електронних платформ, онлайн-сервісів, цифрового маркетингу та інформаційних систем управління, що забезпечують підвищення прозорості, доступності фінансових ресурсів і ефективності взаємодії між усіма учасниками розвитку підприємництва.

Таким чином, представлена на рис. 1 структура фінансово-економічного механізму відображає інтегрований підхід до розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму. На відміну від існуючих підходів, запропонована модель поєднує нормативно-правові, фінансові, інституційні, інформаційно-аналітичні, інвестиційні та цифрові складові в єдину взаємопов'язану систему, що забезпечує

комплексне використання фінансових ресурсів, розвиток партнерської взаємодії та підвищення ефективності управління розвитком підприємництва в умовах післявоєнного відновлення України [5, 12].

Запропонована структура фінансово-економічного механізму визначає концептуальні засади його функціонування. Водночас практична реалізація кожної зі складових потребує застосування відповідних фінансово-економічних інструментів, систематизацію яких наведено в табл. 2.

Аналіз сучасного стану фінансового забезпечення розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму засвідчує, що існуючі механізми підтримки характеризуються фрагментарністю, недостатньою координацією між державними інституціями, територіальними громадами та приватним сектором, а також обмеженою диверсифікацією джерел фінансування. Більшість програм орієнтована на вирішення окремих завдань і не забезпечує комплексного стимулювання підприємницької діяльності на рівні територіальних громад.

У зв'язку з цим автором запропоновано концептуальний підхід до удосконалення фінансово-економічного забезпечення розвитку підприємництва, який ґрунтується на інтеграції бюджетних, інвестиційних, кредитних, грантових та цифрових фінансових інструментів у межах єдиної системи партнерської взаємодії держави, територіальних громад і приватного сектору.

На відміну від існуючих підходів, запропонована модель передбачає багатоканальне фінансування підприємницьких ініціатив, коли реалізація проєктів забезпечується не одним джерелом, а поєднанням ресурсів державних програм, місцевих бюджетів, міжнародної технічної допомоги, банківського кредитування, приватних інвестицій та цифрових фінансових платформ. Такий підхід дозволяє зменшити фінансові ризики, розширити доступ підприємців до ресурсів та підвищити стійкість розвитку туристичного бізнесу.

Важливою складовою запропонованого механізму є посилення ролі територіальних громад як координаторів місцевої політики підтримки підприємництва. Саме громади здатні забезпечити формування локальних програм розвитку сільського зеленого туризму, визначення пріоритетних інвестиційних проєктів, співфінансування інфраструктурних заходів, організацію консультативної підтримки підприємців та координацію взаємодії із міжнародними донорами.

Одним із ключових напрямів удосконалення фінансового забезпечення є розширення використання грантових програм, які можуть стати джерелом фінансування створення нових туристичних продуктів, модернізації агроосель, цифровізації туристичних послуг, розвитку зеленої інфраструктури та підвищення якості сервісу. Доцільним є створення на рівні територіальних громад центрів грантового супроводу, що надаватимуть підприємцям методичну допомогу у підготовці проєктних заявок та управлінні грантовими проєктами [1-4].

Перспективним інструментом стимулювання підприємницької активності є часткова компенсація відсоткових ставок за кредитами, спрямованими на розвиток туристичної інфраструктури, модернізацію матеріально-технічної бази, впровадження енергоефективних технологій та цифрових рішень. Такий механізм дозволить підвищити доступність фінансових ресурсів для малих підприємств та сімейних господарств.

Для підтримки підприємців на початкових етапах діяльності доцільним є впровадження програм мікрокредитування, орієнтованих на фінансування невеликих туристичних проєктів, створення сімейних садиб, розвиток ремісничої діяльності, гастрономічного туризму та інших локальних ініціатив. Перевагою цього інструменту є швидкість отримання фінансових ресурсів, мінімізація адміністративних процедур та доступність для малого бізнесу [5, 11].

Важливим елементом стимулювання внутрішнього туристичного попиту може стати запровадження туристичних ваучерів, які частково компенсуватимуть витрати окремих категорій населення на відпочинок у сільській місцевості. Реалізація такого інструменту сприятиме збільшенню туристичних потоків, підтримці місцевих підприємців та зростанню доходів територіальних громад.

Автором також обґрунтовано доцільність використання податкових стимулів, які можуть включати тимчасові пільги для новостворених суб'єктів підприємництва, зменшення ставок місцевих податків і зборів, податкові кредити для інвестиційних проєктів, а також стимулювання реінвестування прибутку у розвиток туристичної інфраструктури.

З огляду на необхідність диверсифікації джерел фінансування перспективним напрямом є використання венчурного фінансування та механізмів краудфандингу, які можуть забезпечити залучення приватного капіталу до реалізації інноваційних туристичних стартапів, цифрових сервісів, тематичних маршрутів, екологічних проєктів та інших підприємницьких ініціатив [5].

Особливого значення набуває впровадження цифрових платформ підтримки підприємництва, які повинні інтегрувати інформацію про доступні фінансові програми, грантові конкурси, інвестиційні пропозиції, освітні можливості, електронні консультації та цифрові сервіси супроводу підприємців. Така цифрова екосистема забезпечить відкритість фінансової підтримки, підвищить прозорість використання ресурсів та сприятиме ефективній взаємодії всіх учасників партнерства [5, 6-8].

Отже, запропоновані напрями удосконалення фінансово-економічного забезпечення формують багаторівневу систему стимулювання підприємництва, в якій кожний інструмент виконує окрему функцію, а їх комплексне використання забезпечує синергетичний ефект. На відміну від існуючих моделей,

запропонований підхід орієнтований не лише на фінансування окремих проєктів, а й на формування стійкої фінансової екосистеми розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму. Реалізація запропонованого фінансово-економічного механізму потребує не лише диверсифікації джерел фінансування, а й визначення пріоритетних інструментів, здатних забезпечити сталий розвиток підприємництва у сфері сільського зеленого туризму в умовах післявоєнного відновлення України. Аналіз сучасної практики державної підтримки, міжнародного досвіду та потреб територіальних громад свідчить, що найбільшої ефективності можна досягти за умови комплексного застосування фінансових інструментів, які поєднують бюджетне фінансування, грантові програми, кредитні механізми, інвестиційні ресурси та сучасні цифрові фінансові сервіси.

Наявність широкого спектра фінансово-економічних інструментів сама по собі не забезпечує ефективного розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму. Вирішальне значення має їх цілеспрямоване поєднання, визначення пріоритетності застосування, розмежування повноважень між основними суб'єктами реалізації та концентрація фінансових ресурсів на підтримці найбільш перспективних напрямів розвитку. Саме тому поряд із традиційними інструментами державної підтримки доцільним є впровадження нових механізмів фінансування, здатних забезпечити підвищення інвестиційної активності, цифровізацію підприємницької діяльності та розширення партнерської взаємодії.

З метою практичної реалізації запропонованого фінансово-економічного механізму автором розроблено матрицю пріоритетних фінансово-економічних інструментів, яка систематизує діючі, перспективні та запропоновані інструменти, визначає основних суб'єктів їх реалізації, необхідні ресурси та очікувані результати впровадження (табл. 2).

Дані табл. 2 свідчать, що ефективність розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму визначається не окремими фінансовими інструментами, а їх комплексним і взаємоузгодженим застосуванням. Запропонована матриця демонструє перехід від традиційної моделі державної підтримки до інтегрованого механізму, який поєднує фінансові ресурси держави, територіальних громад, банківського сектору, міжнародних донорів, приватних інвесторів та інститутів громадянського суспільства.

Таблиця 2

Авторська матриця пріоритетних фінансово-економічних інструментів реалізації механізму розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму

Інструмент	Статус інструменту	Основні суб'єкти реалізації	Необхідні ресурси	Очікуваний результат
Місцеві програми розвитку сільського зеленого туризму	Діючий, потребує розширення	Територіальні громади, обласні військові адміністрації, місцеві ради	Кошти місцевих бюджетів, державні трансферти, ресурси партнерів	Розвиток туристичної інфраструктури, підтримка локальних підприємницьких ініціатив, зростання надходжень до місцевих бюджетів
Грантові програми підтримки підприємництва	Діючий, пріоритетний	Органи державної влади, територіальні громади, міжнародні донори, громадські організації	Гранти ЄС, міжнародна технічна допомога, кошти благодійних фондів, співфінансування підприємств	Створення нових туристичних продуктів, модернізація агроосель, упровадження інноваційних і екологічних рішень
Часткова компенсація відсоткових ставок за кредитами	Діючий у загальних програмах, потребує спеціалізації для сільського туризму	Держава, територіальні громади, банки, фонди підтримки підприємництва	Кошти державного та місцевих бюджетів, кредитні ресурси банків	Зниження вартості кредитування, розширення доступу малого бізнесу до капіталу, модернізація матеріально-технічної бази
Мікрокредитування суб'єктів сільського зеленого туризму	Перспективний	Банки, кредитні спілки, фонди підтримки підприємництва, територіальні громади	Пільгові кредитні ресурси, гарантійні фонди, донорські кошти	Створення сімейних туристичних підприємств, розвиток ремісничих, гастрономічних та екскурсійних послуг
Туристичні ваучери для підтримки внутрішнього сільського туризму	Авторська пропозиція	Держава, територіальні громади, роботодавці, туристичні асоціації	Кошти державного і місцевих бюджетів, соціальні фонди, кошти роботодавців	Стимулювання внутрішнього туристичного попиту, зменшення сезонності, зростання доходів місцевих підприємств
Податкові стимули для новостворених суб'єктів підприємництва	Перспективний, потребує нормативного врегулювання	Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, органи місцевого самоврядування	Податкові пільги, зниження ставок місцевих податків і зборів, податкові кредити	Зниження стартового фінансового навантаження, легалізація підприємницької діяльності, стимулювання реінвестування прибутку
Венчурне фінансування інноваційних проєктів сільського зеленого туризму	Авторська пропозиція	Венчурні фонди, приватні інвестори, бізнес-ангели, університетські стартап-центри	Венчурний капітал, приватні інвестиції, інтелектуальні та технологічні ресурси	Створення туристичних стартапів, цифрових сервісів, інноваційних маршрутів і нових бізнес-моделей

Краудфандинг локальних туристичних проєктів	Перспективний	Підприємці, громадські організації, територіальні громади, краудфандингові платформи	Колективне фінансування, добровільні внески, інформаційна підтримка	Реалізація невеликих локальних проєктів, залучення населення до розвитку території, посилення довіри між бізнесом і громадою
Єдина цифрова платформа підтримки підприємництва у сфері сільського зеленого туризму	Авторська пропозиція	Держава, територіальні громади, університети, туристичні асоціації, IT-компанії	Цифрова інфраструктура, інформаційні системи, бази даних, державне та партнерське фінансування	Консолідація інформації про гранти, кредити, інвестиційні пропозиції та консультаційні послуги; підвищення прозорості й доступності фінансової підтримки
Кластерне співфінансування туристичних проєктів	Перспективний, партнерський	Туристичні кластери, громади, бізнес, університети, громадські організації	Внески учасників кластера, місцеві бюджети, грантові й інвестиційні ресурси	Спільне просування території, зниження витрат учасників, формування комплексного туристичного продукту, підвищення конкурентоспроможності дестинацій

Джерело: авторська розробка.

Особливістю запропонованого підходу є розмежування інструментів за рівнем їх практичної готовності. Поряд із діючими механізмами державної підтримки та грантового фінансування обґрунтовано доцільність розвитку перспективних інструментів, зокрема мікрокредитування, податкового стимулювання, кластерного співфінансування та краудфандингу. Водночас автором запропоновано нові інструменти, спрямовані на модернізацію фінансово-економічного забезпечення підприємництва, а саме: туристичні ваучери як механізм стимулювання внутрішнього попиту, венчурне фінансування інноваційних туристичних проєктів та єдину цифрову платформу підтримки підприємництва у сфері сільського зеленого туризму.

Таким чином, запропонована авторська матриця пріоритетних фінансово-економічних інструментів є практичним інструментом реалізації інтегрованого фінансово-економічного механізму розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму. На відміну від існуючих підходів, вона поєднує традиційні та інноваційні фінансові інструменти, визначає суб'єктів їх реалізації, необхідні ресурси й очікувані результати, що створює методичне підґрунтя для формування ефективної системи партнерської взаємодії держави, територіальних громад і приватного сектору [5, 13].

В умовах активізації внутрішнього туризму перспективним напрямом є впровадження туристичних ваучерів, що стимулюватимуть попит на туристичні послуги, підтримуватимуть місцевих виробників туристичного продукту та забезпечуватимуть додаткові надходження до бюджетів територіальних громад.

Запропонована система також передбачає використання податкових стимулів, які сприятимуть залученню приватних інвестицій, прискоренню модернізації туристичної інфраструктури та підвищенню економічної мотивації підприємців до розвитку власного бізнесу. Водночас включення до механізму венчурного фінансування, краудфандингу та цифрових платформ істотно розширює можливості залучення альтернативних фінансових ресурсів, забезпечує підтримку інноваційних туристичних стартапів, цифрових сервісів і підприємницьких проєктів, що відповідають сучасним тенденціям цифрової трансформації економіки.

Таким чином, результати систематизації свідчать, що ефективність розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму визначається не стільки обсягом окремих фінансових ресурсів, скільки здатністю інтегрувати різні інструменти фінансування в єдину партнерську систему управління розвитком територій. Наукова новизна запропонованого підходу полягає у формуванні багаторівневої моделі фінансово-економічного забезпечення, яка синхронізує функції держави, територіальних громад, приватного сектору та міжнародних партнерів і створює умови для переходу від епізодичної підтримки окремих проєктів до формування стійкої фінансової екосистеми розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму.

Світовий досвід функціонування сільського зеленого туризму переконливо засвідчує, що ефективність його розвитку визначається не лише обсягами фінансових ресурсів, а й рівнем взаємодії між суб'єктами, які формують підприємницьке середовище. Практика країн ЄС свідчить, що найбільш результативними є моделі, побудовані на принципах багаторівневого партнерства, у межах яких державні органи, органи місцевого самоврядування, бізнес, освітні установи, громадські організації та міжнародні партнери спільно реалізують програми розвитку територій [7-10].

Для України актуальність такого підходу суттєво зростає в умовах післявоєнного відновлення, коли обмеженість державних фінансових ресурсів потребує консолідації можливостей усіх учасників розвитку територіальних громад. Саме тому автором запропоновано партнерську модель розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму, яка ґрунтується на інтеграції функцій держави, територіальних громад, приватного сектору, освітньо-наукових установ, громадських організацій, міжнародних донорів та професійних туристичних об'єднань.

На відміну від традиційних моделей, де окремі інституції діють переважно автономно, запропонований підхід передбачає формування єдиної партнерської екосистеми, у центрі якої знаходиться підприємництво у сфері сільського зеленого туризму як основний об'єкт фінансової, організаційної та інституційної підтримки. Така взаємодія забезпечує мобілізацію фінансових ресурсів, координацію управлінських рішень, трансфер знань, впровадження інновацій та підвищення конкурентоспроможності територій.³ Метою відображення взаємозв'язків між основними учасниками запропонованої системи розроблено авторську модель партнерства держави, територіальних громад і приватного сектору у розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму (рис. 2).

Рис. 2. Авторська модель партнерства держави, територіальних громад і приватного сектору у розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму

Джерело: авторська розробка.

Представлена на рисунку 2 авторська модель демонструє, що розвиток підприємництва у сфері сільського зеленого туризму є результатом взаємодії багатьох інституцій, кожна з яких виконує специфічні функції, але водночас бере участь у формуванні єдиного партнерського середовища. Такий підхід дозволяє перейти від ізольованої діяльності окремих суб'єктів до інтегрованої системи управління розвитком підприємництва, орієнтованої на досягнення спільних соціально-економічних результатів.

Ключову регуляторну функцію виконує держава, яка формує нормативно-правову базу, забезпечує реалізацію державної політики підтримки підприємництва, фінансує цільові програми та створює сприятливі умови для залучення інвестицій. Водночас саме територіальні громади виступають основними координаторами розвитку підприємництва на місцевому рівні, забезпечуючи планування розвитку територій, модернізацію туристичної інфраструктури, підтримку місцевих підприємств та співфінансування перспективних проєктів.

Визначальним учасником моделі є приватний сектор, який генерує підприємницькі ініціативи, створює туристичні продукти, інвестує у розвиток матеріально-технічної бази та забезпечує формування конкурентного середовища. Саме підприємницька активність є основним драйвером економічного розвитку сільських територій, створення нових робочих місць і зростання місцевих доходів.

Особливе місце в запропонованій моделі належить університетам і науковим установам, які забезпечують кадровий потенціал галузі, здійснюють науково-методичний супровід, розробляють інноваційні рішення та сприяють трансферу знань у практику підприємницької діяльності. Їх участь дозволяє поєднати освіту, науку та бізнес у межах сучасної моделі регіонального розвитку.

Важливими каталізаторами партнерської взаємодії виступають громадські організації, туристичні асоціації та міжнародні донори. Громадські організації забезпечують активізацію місцевих ініціатив, залучення населення до розвитку територій та реалізацію соціально значущих проєктів. Туристичні асоціації сприяють професійній кооперації, просуванню туристичних дестинацій, підвищенню стандартів якості та розвитку кластерних форм співробітництва. Міжнародні донори забезпечують доступ до грантових ресурсів, програм технічної допомоги, інноваційних практик та сучасних інструментів управління розвитком територій [8–10, 13].

Таким чином, запропонована модель відображає багаторівневу систему партнерства, у якій кожен учасник не лише реалізує власні функції, а й доповнює діяльність інших суб'єктів. Саме така інтеграція фінансових, організаційних, інтелектуальних та інституційних ресурсів створює умови для формування стійкої екосистеми підприємництва у сфері сільського зеленого туризму.

Наукова новизна запропованої моделі полягає в тому, що вона поєднує фінансово-економічні інструменти з інституційним партнерством у межах єдиної системи управління розвитком підприємництва. На відміну від існуючих підходів, де взаємодія між суб'єктами розглядається переважно як окремий організаційний процес, авторська модель інтегрує функції держави, територіальних громад, приватного сектору, університетів, громадських організацій, міжнародних донорів і туристичних асоціацій навколо спільної мети – забезпечення сталого розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму.

Ефективність функціонування запропонованого фінансово-економічного механізму визначається не лише обсягами залучених фінансових ресурсів, а насамперед його здатністю забезпечити комплексні соціально-економічні трансформації на рівні територіальних громад. На відміну від традиційних моделей підтримки окремих підприємницьких проєктів, запропонований механізм орієнтований на формування стійкої підприємницької екосистеми, що поєднує фінансові, організаційні, інституційні та інноваційні інструменти розвитку.

Комплексне використання фінансово-економічних інструментів у поєднанні з партнерською взаємодією держави, територіальних громад, приватного сектору, університетів, громадських організацій і міжнародних партнерів створює передумови для досягнення мультиплікативного ефекту, який проявляється одночасно в економічній, соціальній, інституційній та екологічній площинах. Саме така інтеграція забезпечує перехід від короткострокових заходів фінансової підтримки до довгострокової моделі сталого розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму.

Для оцінювання результативності реалізації запропонованого механізму автором систематизовано основні очікувані результати його впровадження відповідно до ключових напрямів розвитку територіальних громад (табл. 3).

Представлені у таблиці 3 результати свідчать, що впровадження запропонованого фінансово-економічного механізму має комплексний характер і забезпечує досягнення взаємопов'язаних економічних, соціальних, інституційних та екологічних ефектів. Такий підхід відповідає сучасним концепціям сталого територіального розвитку, відповідно до яких ефективність підприємництва оцінюється не лише фінансовими показниками, а й його внеском у розвиток людського потенціалу, зміцнення інституційної спроможності громад та збереження природного середовища.

У економічному вимірі реалізація механізму сприятиме збільшенню доходів суб'єктів підприємництва, активізації інвестиційної діяльності, створенню нових робочих місць та розширенню податкової бази територіальних громад. Соціальні результати проявлятимуться у зростанні самозайнятості населення, створенні можливостей для молоді реалізувати власні підприємницькі ініціативи, підвищенні якості життя та зміцненні людського капіталу сільських територій.

Таблиця 3

Очікувані результати впровадження фінансово-економічного механізму розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму

Напрямок результативності	Основні результати	Очікуваний ефект
Економічні	Зростання доходів підприємців; створення нових робочих місць; збільшення обсягів інвестицій; диверсифікація місцевої економіки; підвищення конкурентоспроможності туристичних продуктів	Економічне зростання територіальних громад, збільшення податкових надходжень, фінансова стійкість підприємництва
Соціальні	Підвищення якості життя населення; розвиток самозайнятості; залучення молоді до підприємництва; збереження трудового потенціалу сільських територій; підтримка сімейного бізнесу	Зменшення безробіття, скорочення трудової міграції, соціальна згуртованість громад
Інституційні	Розвиток партнерства між державою, громадами та бізнесом; формування туристичних кластерів; цифровізація управління; удосконалення місцевих програм розвитку; активізація міжнародного співробітництва	Підвищення ефективності управління розвитком територій, зміцнення інституційної спроможності громад
Екологічні	Рациональне використання природних ресурсів; збереження ландшафтів; впровадження екологічно відповідальних технологій; розвиток принципів сталого туризму	Збереження природної спадщини, підвищення екологічної безпеки та туристичної привабливості територій

Джерело: авторська розробка.

Водночас інституційний ефект полягає у формуванні нової культури партнерської взаємодії між державою, органами місцевого самоврядування, бізнесом, університетами, громадськими організаціями та міжнародними партнерами, що забезпечує підвищення ефективності управління розвитком територій. Не менш важливими є екологічні результати, які орієнтують розвиток підприємництва на принципи раціонального природокористування, збереження природної та культурної спадщини й впровадження екологічно відповідальних моделей ведення туристичного бізнесу.

Таким чином, запропонований фінансово-економічний механізм створює підґрунтя для формування комплексної моделі розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму, яка поєднує економічну

ефективність, соціальну відповідальність, інституційну взаємодію та екологічну збалансованість, забезпечуючи довгострокову конкурентоспроможність сільських територій.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

У статті поглиблено теоретико-методичні засади фінансово-економічного забезпечення розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму та запропоновано комплексний підхід до його вдосконалення в умовах післявоєнного відновлення України.

На основі аналізу сучасних наукових підходів обґрунтовано авторське трактування фінансово-економічного механізму як інтегрованої системи фінансових, організаційних, інституційних та управлінських інструментів, спрямованих на мобілізацію, координацію та ефективне використання ресурсів держави, територіальних громад, приватного сектору й міжнародних партнерів.

Систематизовано сучасні фінансово-економічні інструменти стимулювання підприємництва та запропоновано їх інтегроване застосування через місцеві програми розвитку, грантові механізми, компенсацію відсоткових ставок за кредитами, мікрокредитування, туристичні ваучери, податкові стимули, венчурне фінансування, краудфандинг і цифрові платформи, що забезпечує диверсифікацію джерел фінансування та підвищення стійкості підприємницької діяльності.

Наукова новизна дослідження полягає в розробленні інтегрованого фінансово-економічного механізму розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму, який, на відміну від існуючих підходів, поєднує фінансові інструменти державної підтримки, місцевого самоврядування, приватних інвестицій та партнерської взаємодії суб'єктів публічного і приватного секторів на принципах сталого розвитку, смарт-спеціалізації та післявоєнного відновлення територій. Запропонований механізм інтегрує фінансові, інституційні, інформаційні, інвестиційні та цифрові складові в єдину систему управління, що забезпечує синергетичний ефект від консолідації ресурсів усіх учасників партнерства.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання запропонованого механізму органами державної влади, органами місцевого самоврядування, територіальними громадами, суб'єктами підприємництва та профільними громадськими організаціями під час розроблення стратегій розвитку туризму, місцевих програм підтримки підприємництва, кластерних ініціатив і проєктів післявоєнного відновлення. Його впровадження сприятиме підвищенню конкурентоспроможності сільських територій, зростанню інвестиційної активності, створенню нових робочих місць, зміцненню фінансової спроможності громад та забезпеченню сталого розвитку сфери сільського зеленого туризму.

Перспективи подальших досліджень доцільно пов'язати з розробленням методичних підходів до оцінювання ефективності впровадження запропонованого фінансово-економічного механізму на рівні територіальних громад, а також із формуванням системи індикаторів моніторингу розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму в умовах післявоєнного відновлення України.

Література

1. Розаліна П. Д., Дюпре К., Ван Ї. Сільський туризм: систематичний огляд визначень та сучасних викликів (*переклад назви*) // *Journal of Hospitality and Tourism Management*. 2021. Vol. 47. P. 134–149. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2021.03.001>.
2. Утамі Д. Д., Дхеванто В., Лестарі Ю. Д. Чинники успішності підприємництва у сфері сільського туризму для сталого розвитку туристичних сіл: досвід Індонезії (*переклад назви*) // *Cogent Business & Management*. 2023. Vol. 10(1). Article 2180845. DOI: <https://doi.org/10.1080/23311975.2023.2180845>.
3. Приатмоко С., Кабіл М., Акаак А., Лакнер З., Дюріца Ч., Давід Л. Д. Розуміння складності підприємництва у сфері сільського туризму: сучасний науковий погляд (*переклад назви*) // *Sustainability*. 2023. Vol. 15(2). Article 1193. DOI: <https://doi.org/10.3390/su15021193>.
4. Огородник В., Фінгер Р. Майбутнє агротуризму в Україні: від допоміжного виду діяльності до чинника сталого розвитку фермерських господарств і сільських територій (*переклад назви*) // *Journal of Rural Studies*. 2024. Vol. 108. Article 103283. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2024.103283>.
5. Мадануглі А., Каур П., Маццолені А., Дгір А. Інноваційна екосистема у сфері сільського туризму та гостинності: систематичний огляд інноваційних підходів (*переклад назви*) // *Journal of Knowledge Management*. 2022. Vol. 26(7). P. 1732–1762. DOI: <https://doi.org/10.1108/JKM-01-2021-0050>.
6. Мадануглі А., Дгір А., Джозеф Р. П. Практики та стратегії екологічної сталості у сфері сільського туризму і гостинності: систематичний огляд та перспективи подальших досліджень (*переклад назви*) // *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*. 2023. Vol. 23. DOI: <https://doi.org/10.1080/15022250.2023.2174179>.
7. Лейте Е. де Л. К., Бінотто Е., Паділья А. К. М., Хукель П. Г. де О. Співпраця у межах сільських туристичних маршрутів: досвід та практичні висновки (*переклад назви*) // *Journal of Hospitality and Tourism Management*. 2023. Vol. 57. P. 84–96. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2023.09.005>.

8. Зенг С., Лі Я., Чжан Ч., Ян С. Стале підприємництво у туризмі: взаємодія туристичного підприємства та місцевої громади (*переклад назви*) // *Journal of Hospitality and Tourism Management*. 2024. Vol. 60. P. 429–440. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2024.09.001>

9. Мазіляуске Е. Інновації для забезпечення сталого розвитку через спільне створення цінності малими та середніми туристичними підприємствами: соціокультурні переваги для сільських дестинацій (*переклад назви*) // *Tourism Management Perspectives*. 2024. Vol. 50. Article 101201. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2023.101201>.

10. Івона А. Сталий розвиток сільського туризму та сприяння місцевому розвитку (*переклад назви*) // *Sustainability*. 2021. Vol. 13(16). Article 8854. DOI: <https://doi.org/10.3390/su13168854>.

11. Мармуль Л. О., Леваєва Л. Ю., Яровий В. Ф. Механізми, мотиви та стимули забезпечення стратегічних пріоритетів розвитку туристичних підприємств на селі // *Економічний вісник університету*. 2022. Вип. 54. С. 38–45. DOI: <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-54-38-45>

12. Журба І. В., Цвігун Ю. В. Ціннісно-орієнтоване та регенераційне підприємництво у сфері сільського зеленого туризму: сучасні управлінські імперативи // *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2026. № 2 (352). С. 320–326. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2026-352-42>

13. Європейський парламент і Рада Європейського Союзу. Регламент (ЄС) 2021/1060 від 24 червня 2021 року про встановлення спільних положень щодо Європейського фонду регіонального розвитку, Європейського соціального фонду плюс, Фонду згуртування, Фонду справедливого переходу та інших фондів // *Офіційний вісник Європейського Союзу*. 2021. L 231. С. 159–706.

14. Європейська Комісія. *Посібник зі стратегій територіального та місцевого розвитку (Handbook of Territorial and Local Development Strategies)*. Люксембург : Publications Office of the European Union, 2022.

References

1. Rosalina, P. D., Dupre, K., & Wang, Y. (2021). Rural tourism: A systematic literature review on definitions and challenges. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 47, 134–149. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2021.03.001>

2. Utami, D. D., Dhewanto, W., & Lestari, Y. D. (2023). Rural tourism entrepreneurship success factors for sustainable tourism village: Evidence from Indonesia. *Cogent Business & Management*, 10(1), 2180845. <https://doi.org/10.1080/23311975.2023.2180845>

3. Priatmoko, S., Kabil, M., Akaak, A., Lakner, Z., Gyuricza, C., & Dávid, L. D. (2023). Understanding the complexity of rural tourism business: Scholarly perspective. *Sustainability*, 15(2), 1193. <https://doi.org/10.3390/su15021193>

4. Ohorodnyk, V., & Finger, R. (2024). Envisioning the future of agri-tourism in Ukraine: From minor role to viable farm households and sustainable regional economies. *Journal of Rural Studies*, 108, 103283. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2024.103283>

5. Madanaguli, A., Kaur, P., Mazzoleni, A., & Dhir, A. (2022). The innovation ecosystem in rural tourism and hospitality: A systematic review of innovation in rural tourism. *Journal of Knowledge Management*, 26(7), 1732–1762. <https://doi.org/10.1108/JKM-01-2021-0050>

6. Madanaguli, A., Dhir, A., & Joseph, R. P. (2023). Environmental sustainability practices and strategies in the rural tourism and hospitality sector: A systematic literature review and suggestions for future research. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 23. <https://doi.org/10.1080/15022250.2023.2174179>

7. Leite, H. de L. K., Binotto, E., Padilha, A. C. M., & Hoeckel, P. H. de O. (2023). Cooperation in rural tourism routes: Evidence and insights. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 57, 84–96. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2023.09.005>

8. Zeng, X., Li, Y., Zhang, C., & Yang, X. (2024). Sustainable entrepreneurship in tourism: The interaction between tourism enterprise and community. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 60, 429–440. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2024.09.001>

9. Maziliauske, E. (2024). Innovation for sustainability through co-creation by small and medium-sized tourism enterprises: Socio-cultural sustainability benefits to rural destinations. *Tourism Management Perspectives*, 50, 101201. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2023.101201>

10. Ivona, A. (2021). Sustainability of rural tourism and promotion of local development. *Sustainability*, 13(16), 8854. <https://doi.org/10.3390/su13168854>

11. Marmul, L. O., Levaieva, L. Yu., & Yarovy, V. F. (2022). Mekhanizmy, motyvy ta stymuly zabezpechennia stratehichnykh priorytetiv rozvytku turystychnykh pidpryemstv na seli [Mechanisms, motives and incentives for ensuring strategic priorities for the development of tourism enterprises in rural areas]. *Ekonomichnyi visnyk universytetu*, 54, 38–45. <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-54-38-45> (in Ukrainian)

12. Zhurba, I., & Tsvihun, Yu. (2026). Tsinnisno-orientovane ta reheneratsiine pidpryemnytstvo u sferi silskoho zelenoho turyzmu: suchasni upravliniski imperatyvy [Value-oriented and regenerative entrepreneurship in rural green tourism: Contemporary managerial imperatives]. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 2(352), 320–326. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2026-352-42> (in Ukrainian)

13. European Parliament and Council. (2021). Regulation (EU) 2021/1060 of 24 June 2021 laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund Plus, the Cohesion Fund, the Just Transition Fund and other funds. *Official Journal of the European Union*, L 231, 159–706.

14. European Commission. (2022). *Handbook of territorial and local development strategies*. Publications Office of the European Union.